

Historiens första officiella Avtryck är här!

GRÖN UNGDOMS MEDLEMSMAGASIN

ÄVTRYCK #1 2009

DEBATT

Är biffen boven
i klimatdramat?

PROFILEN

Grön ekonomi blir
räddningen för finanskrisen

Följ med till
Norge på aktion

EP-VAL

Vi ska ändra EU!
Hitta din kandidat

NORSK KLIMATAKTIVISM

något för den svenska miljörörelsen? >>

HENRIK ANDERSSON
mrbonque@gmail.com

Den norska miljörörelsen Natur og Ungdom försöker stoppa miljöförstöringen genom klimataktivism. Nya medlemmar skickas därför på en aktivistkurs för att lära sig hindra vägbyggen och nya oljeplattformar. Men aktionerna liknar i många fall ett välregisserat skådespel – för medan aktivisterna ockuperar grävskoppor och oljekraftverk sitter byggjobbarna bredvid och fikar med kakor från Natur og Ungdom...

Det märkas att Natur og Ungdoms 6000 medlemmar har kämpat mot oljeindustrin i decennier. Hela väggen på huvudkontoret är fylld med gråa pärmar med namn som Snøvit, Snorre och Troll – alla

namn på olika gasfält och oljeplattformar. Oljeindustrin är förklaringen till att Norges växthusgasutsläpp fortsätter att öka. Mellan år 1990 och 2007 dubblerades utsläppen från utvinningen av olja och gas och står nu för 25 procent av landets totala utsläpp, och då är förbränningen av de utvunna bränslena inte medräknad.

Oljeindustrins miljöpåverkan har länge betraktats som en ickefråga i Norge. Oljan har skapat och tryggt Norges välstånd och har därför varit helig. Men industrins utsläpp på hemmaplan är marginella jämfört med utsläppen när all den exporterade norska oljan förbränns utomlands. Om exporten av fossila bränslen räknas med, tiofaldigas norrmännens koldioxidutsläpp – från 12 ton per person och år till 120 ton.

(Om den globala medeltemperaturökningen skall begränsas till 2 grader Celsius får varje människa släppa ut ett ton per år.)

Ingeborg Gjærum, ordförande för Natur og Ungdom, frågar sig varför Norge slipper miljöansvaret för den olja som exporteras utomlands.

– Vår olja orsakar stora utsläpp av föroreningar och koldioxid i andra länder. Upphör vårt ansvar för oljan bara för att vi har sålt den? Problemet är att Norge tar väldigt bra betalt för oljan och det hindrar köparländerna från att göra investeringar i förnyelsebara alternativ. Som världens rikaste land har vi ett miljöansvar eftersom vi har tjänat alla dessa pengar på export av växthusgaser.

För Natur og Ungdom är det viktigt att så mycket som möjligt av den återstående oljan ska stanna kvar under havsbotten. Man räknar med att en fjärdedel av landets olja kvarstår att ta upp, i känsliga naturområden runt Lofoten och i Barents hav. Natur og Ungdom driver därför en debatt om utvinningstempot i Norge – hur många nya fält skall öppnas? Och hur mycket av den resterande oljan skall få ligga kvar? Målet är att stoppa all ny prospektering.

Oljeindustrins huvudargument för fortsatt utvinning handlar inte om hur deras verksamhet påverkar klimatet, utan om att majoriteten av världens fattigaste länder inte klarar sig utan fossil energi. På konferenser visar de med diagram att många asiatiska länder under en överskådlig framtid är beroende av olja, sedan frågar de sig: Har inte Norge ett ansvar att förse dessa utvecklingsländer med energi? Oljeministern brukar i dessa sammanhang anklaga Natur og Ungdom för att vara osolidariska med de mest behövande. Det andra argumentet handlar om att norsk oljeindustri har låga utsläpp per utvunnet fat olja jämfört med bland annat Saudiarabien, vilket anses legitimera en fortsatt ”miljövänlig” norsk oljeproduktion. Oljeindustrin talar också om vilka naturhänsyn de skulle ta om de fick borra efter olja i exempelvis Barents hav - vilka fiskarter påverkas av

oljeborrningen och hur kan skadorna på ekosystemen minimeras?

Enligt Natur og Ungdom har oljebolagens argument effektivt trängt undan frågan om industrins klimateffekter från debatten. Ingeborg menar att norsk klimatpolitik inte blir trovärdig när oljeindustrin obehindrat fortsätter sin verksamhet med nya olje- och gasprospekteringar, och

hon förstår inte hur oljebolagen ”som har så mycket pengar, och som förorenar så mycket, kommer så billigt undan”.

För att få ut sitt budskap i media använder sig Natur og Ungdom av olika aktioner. Aktionerna är deras sätt att bemöta organisationer med obegränsade ekonomiska resurser. Statoil Hydro kan till exempel spendera tiotalsmiljoner på tv-reklam för

att få ut sitt budskap; några sådana summor har inte Natur og Ungdom. Föreningens senaste aktion riktade sig mot bygget av den nya motorvägen mellan Oslo och Hamar. Politikernas huvudargument för vägen är att de vill minska olycksfrekvensen och trafiköverbelastningen under helgerna. Natur og Ungdom hävdar att detta istället kan uppnås med hjälp av mitträcken och en utbyggd kollektivtrafik – till en tiondel av kostnaden för att bygga motorvägen.

Aktionen, som pågick under fyra dagar, inleddes som alltid med att Ingeborg kontaktade polisen. Hon berättade hur många de var, vilka maskiner de hade kedjat fast sig vid och hur länge de tänkte stanna. Polisen anlände sedan till platsen och började bötfälla och bära bort demonstranterna. När aktionen var avslutad skickade Ingeborg ett sms till vakthavande befäl: ”Tack för bra samarbete!” Svaret kommer snart: ”Tack detsamma!”

Natur og Ungdom samarbetar ständigt med polisen för att deras krav på säkerhet ska uppfyllas, och på varje aktionsplats utses en särskild ”polisamordnare” som inte deltar i aktionen. Enligt Ingeborg är deras aktioner något helt annat än det vi såg i Göteborg 2001. Exempelvis är ickevåld helt centralt. Aktionerna riktar sig aldrig mot polisen eller mot de arbetare som ut-

för projekten, utan mot de politiker som fattat beslut om dem. Natur og Ungdom brukar därför ha med sig kaffe och kakor till de sysslösa byggarbetarna.
 – Något ska de ju ha att göra när de inte kan utföra sitt arbete, och då brukar det bli en väldigt trevlig stämning”, säger Ingeborg.

Olagliga icke-våldsaktioner, där man begår lagbrott, är alltid sista utvägen för Natur og Ungdom. I fallet med motorvägen hade organisationen i flera år drivit en kampanj för att stoppa planerna att bygga vägen. De hade deltagit i möten, skrivit rapporter och protestlistor, besökt lokala politiker och informerat om alternativet med mitträcken. De viktigaste faktorerna som avgör om ett vägprojekt blir av är om det spikas i den nationella vägtransportplanen eller om det prioriteras i statsbudgeten. Ingeborg säger att man måste agera innan dess, annars kan det vara för sent.

– Vårt arbete är en blandning mellan tungt lobbyarbete och utåtriktade aktioner, och den olagliga aktionen är vår sista utväg. Jag tror inte vi påverkar någon politik om vi bara går på möten och argumenterar för vår sak. När alla formella instanser är prövade brukar det oftast vara för sent. Därför är aktivismen

helt avgörande för om vi ska få genomslag eller inte, säger Ingeborg.

Natur og Ungdom har lärt sig att aktioner och lobbyarbete måste starta samtidigt. Att upprätthålla en konstant press i en viss fråga är den viktigaste framgångsfaktorn. Men även lobbyarbete har visat sig kunna ge resultat; till exempel har Natur og Ungdom lyckats få tillträde till ”konstitutionsrundorna” som avgör vilka nya geografiska områden som oljebolagen skall tilldelas. Dessa beslutande möten var tidigare stängda för frivilligorganisationer.

En av Natur og Ungdoms mest lyckade aktioner ägde rum år 2002, då de hindrade avverkingen av en urskog genom att sätta sig på skogsmaskinerna. Medieuppmärksamheten fick miljöministern att reagera och hon tillsatte en utredning för att fastställa naturområdets storlek. Fem år senare, i januari 2008, inrättades Norges största skognaturreservat på just den platsen.

Efter att ha insett aktionernas betydelse skickar Natur og Ungdom numera sina nya medlemmar på en aktivistkurs där de får de lära sig hur man jobbar professionellt med aktioner. På kursen lär sig medlemmarna att skapa en egen aktions-

strategi, argumentation och retorik, mediautbildning, hur man håller föredrag, med mera. Innehållet är hemligt för deltagarna i förväg. Ett av kursmomenten är videoträning, där deltagarna får förbereda en tre minuters appell mot till exempel ett nytt gaskraftverk. Under förberedelsen och uppläsningen videofilmas deltagarna. Efter framförandet uppmanas de att göra om det igen, men nu på en minut, för att lära sig bli mer kortfattad och tydlig. Sedan samlas gruppen och tittar på deltagarnas försök att hålla appellen på tre respektive en minut. Man ger konstruktiv kritik och feedback med målet att bygga upp kursdeltagarnas självförtroende, så att de förstår att de kan göra skillnad. Argumentations- och retorikträningen går ut på att lära sig att identifiera när man blir utsatt för olika härskartekniker. Natur og Ungdom kämpar nämligen alltid mot någon som har mer inflytande, är starkare eller äldre – så det gäller att ge medlemmarna rätt verktyg i den kommande kampen!